Број 167. У Новом Саду, суботу 16 јула 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом, свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

О новој влади у Србији.

Београд, 16. јула. 1905.*)

Политички живот у Србији ступа на нов пут. Као најјачи чинилац, у државним пословима и управи ступа нова странка, странка самосталних радикала која је до скора била једно крило радикалне странке, али се доцније оделила у засебну странку. Успех, који су самостални радикали постигли на последњим изборима ставља саму странку у положај владајуће странке. По уставном реду, који је у Србији, од краља Петра, на овамо одомаћен, из те групе, образоваће се влада, која има на првом месту дужност да земљи створи боље услове за живот и напредовање.

Данашња влада, којој на челу стоји Љубомир Стојановић, и ако је састављена од самосталних радикала, има већ избројане дане: она ће трајати до нове скупштине.

Наравно питање, које сваком политичару — а таких је у Србији врло много — лебди на уснама, јесте: Ко ће ући у састав нове владе. Разне новине, као и личности нагађају пуно онога, што је невероватно.

Има новина којима је нарочито стало до забуне и пометње. По њиховим болесним нагађањима у владу самосталних радикала ући ће и личности из других странака. Неки листови већ помињу др. Воју Вељковића. Пуштена је вест у јавност, да ће се вођа либерала придружити самосталним радикалима и да ће ући у нову владу, као министар финансија; али ће, у накнаду за то, самостална радикална странка променути своје име и називање.

Од те сулуде мисли иде се на још луђу; наиме, тврде неки, наравно, којима то сад иде у рачун, да ће самосталци тражити од напредњака потпоре. То би било с мртве кобиле плоче скидати.

На другој страни износе неистину, која се ипак приближује вероватности; на име износи се да ће Сава Грујић приступити самосталним радикалима јер је у завади са Пашићем, и да ће њему бити поверено да образује владу. По другима тај би посао имао да изведе др. Миша Вујић, а он би и ствар зајма и набавке оружја врло брзо свршио.

По себи се разуме, да су све те претпоставке сасма произвољне фантастичне, готово луцкасте. Група самосталних радикала нема апсолутно никакве потребе да ичије потпоре тражи од својих противника, кад је сама собом довољно јака (?! Ур. „Заставе“) и има читав народ у земљи на својој страни. Та за владу има свака странка довољно лица, па чак и странка чудноватога Мијалка Ћирића. Ако ничим, а оно министарским кандидатима Србија је богата и изобилна!

Ко нагађа и претпоставља о саставу нове владе — ко ће бити министар, мора унапред бити начисто с тим, да ће самостална радикална странка из своје средине изабрати људе, који ће како спремом и стручним знањима, тако исто и осталим својствима потпуно одговарати своме тешком позиву и дужности.

Од стране самосталних радикала дато је обећање да ће њихова влада стојећи на земљишту уставном, предузети енергичне мере за сређење и правилно решење свију истакнутих питања, која су на дневном реду. Наступа тренутак, када самостални радикали од обећања приступају делу. Остале странке и противници треба да сачекају њихов рад, да виде ма какве резултате, али онда њихова процена рада треба да буде непристрасна, а не тесногруда, партиска. Партиска подељеност и неслагање толико су велики у Србији, да нова влада неће ни моћи очекивати потпоре од својих противника, али у интересу саме земље било би, да им ови не чине нарочите сметње и пакости.

* Из пера једног самосталног радикала.

Борба народа и имовинских шумара и лугара.

Лањска година бејаше по свуда сушна, све је изгорело. — По највећа бејаше оскудица у марвеној крми. Још не бијаше пролећа, па ниси могао ни сламе купити. Марва, стока, изишла нам је на пола мртва. У тој злој години. Наша имовина, зашумила је под нашим селима, три окружја а у селу Д. Рајићу је једини пашњак Гачко Поље.

Обратили смо се на село Гор. Рајић, Јазавица, Ромданик, државној надшумарији у мјесту за помоћ, да нам не скапа благо у пролеће. Добили смо одгор: „Нека имовина помогне прва, па ће онда и они. Јер не можемо дати да се државна шума хара, а имовинска на наш рачун подиже.“ — Шта смо се дали преварити, да имовина нашим добром живи, диже куле и градове, а нас дави и гули.

Наше је поље покривено било све до сад водом. И према горњој изјави државне надшумарије, која нам је била дозволила двомјесечну пашу, али више не, и дугим лежањем воде на мраморском пољу, — саставимо молбу и предамо госп. Херцлу поглавару господарственог уреда имовне општине у Новој Градишци. Г. Херцл примио је молбу до знања и исту потписао и уручио нам, да предамо исту г. шумару Пејичићу у Новској. Замолимо г. Пејичића, да нам изјави решење г. Херцла и да по његовој изјави пред нама отвори нам шуму за пашњак.

Пејичић нам рече: Ко вам је дозволио, нека и отвори ја не. — Молили смо садржај ријешења молбе наше њему управљене. — Он нам одговори: На мене је управљено — не морам вам казати.

Ми као овлаштени од села Гор. Рајића — дамо изјаву, да ћемо, по што нам госп. Пејичић не да садржај ријешења, а марва нам скапава, отворити и сами, ако не добијемо одговора у року од три дана.

Госп. Пејичић више се и онако кад говори шали и спрда — те тако и овом приликом.

Глад не има очију. Наши су пастири напустили стоку, а чордаш селски целу чорду.

Лугари су телеграфирали по оружнике: изашао је и котарски чиновник и оружници.

Ми смо некоји стали супрот, (1 човјек) и затражио од оружника, да пошто смо ми власници шума и то је наша својина — немају права стоку у затвор гонити, — оружници су нам пустили, стоку са упутом, како да би се требало владати у овој невољи. — Т. ј. поћи од главе а не од репа.

Што је трава попашена, (то је стара шума) осудио нас је котар на 1600 круна — некоје све по 120 круна на кућу, да боме, да ће ови сретници бити Срби већином. (50 српских кућа у овом селу има а 100 католичких.)

Доњи Рајић је то исто учинио. — После, свега долази тек госп. Пејичић и отвара нам је кад је већ и сва млачка стока нагрнула — (и ови су у оскудици ради поплаве воде), саставља нову молбу у општини и шаље господарском уреду, у Нову Градишку — од куда нијесмо ни данас добили ријешења. Дакле глоба нама некима, а сви смо траву попасли целокупном стоком.

Овдје су претпрошле и прошле године продали рашће (храстове); народ од те продаје не има никакове користи; жир је продан, једном Мухамеданцу, оно што је остало, то су појеле дивље патке, којих је зимус било на хиљаде хиљада. Жалосно је њихово дијелење и гратиса права раздијобе. То је још једино, што имамо, а друкчије, та наша жалосна и крвава својина прешла је збиља у чиновничке шаке, они одње живе, и масне дневнице беру, поред сјајних плаћа, и они ће појести наше шуме по времену а ми ћемо остати голих шака. Нити они шта дадоше на школу или цркву, све то поједе тај њихов огромни чиновнички апарат, који се множи из дана у дан као зимушње дивље патке.

Ми смо устали озбиљно да нам све не поједу сами и ми би ради део, па ћемо бар бити пре готови или да се господари заједнички, да се пита и народ кад се шта већ мора обнављати новим насадом, је ли народу од користи веће нови насад или пашњак у невољи, или да се обнавља постепено.

Питамо наших: како у одбору море? Никако — не смијеш ни зуба обијелити, сам си, у њему су људи све alla српски клуб. Независна интелигентна човјека ни од корова. Донесе се предлог и ријешење. Мартин у Загреб. Мартин из Загреба. Жали боже, што деремо оне столове.

Ово је озбиљна борба. Биће нас канда и с оне стране браве. Наставак ћемо вам јавити, док добијемо осуде од котарске области и државног одвјетника.

Кад речеш истину чиновнику у Славонији, онда те тужи котару, овај те казни дисциплинарно, онда суду, суд казнено, — онда државном одвјетнику, ради јавног насиља. Благо нама.

Опште тајно гласање.

У четвртак по подне, било је изасланство социјалиста код министра унутрашњих дела, Криштофија. Искали су слободу збора и да се министар заузме за опште, тајно гласање.

Министар Криштофи је одговорио, да је он члан владе, која нема у сабору већине. Нема чак ни мањине. Зато што им говори, то говори као један обичан човек а не као министар.

А као личност мисли овако: У Угарској је стање већ такво, да се годишње исељава на 300.000 грађана. Томе би се помогло само кад би престала политичка борба, па да се ради на економском напретку. Он је пријатељ општег, тајног гласања. И он ће се за то борити кад не буде министар. Иначе моли вође социалиста да буду смишљени, озбиљни, да се не упуштају у демонстрације, јер ће се њихова начела остварити много брже но што они мисле.

Ова изјква министрова очарала је социјалиста. Међутим други држе, да је министар тим својим говором, којим ништа не обриче, хтео да задобије социјалисте, да не чине демонстрације против владе.

Кад је један новинар питао министра неће ли народности ући у сабор у великом броју, ако се уведе опште тајно гласање, онда је министар рекао, да се не боји, јер то бити неће. Јер је он за „опште право гласања“, ал ко не зна мађарски читати и писати, тај да ипак не буде бирач. На тај начин кад се уведе опште право гласања, неће бити у Угарској 5 милијона бирача, већ само 3 милијона Дакле 2 милијона народносних бирача отпали би и Мађари би имали превласт.

Ако је ово у истини рекао министар, онда се јасно види, да њему није ни на крај памети опште право гласања, но да је социјалистама хтео да замаже

очи и тим и свачим другим. —

Радознали смо, хоће ли министар оповргнути оно, што је о њему изашло у новинама, а тиче се, да он хоће да немају бирачког права они, који не знају мађарски читати и писати.

Руско-јапански рат.

У северној Кореји на реци Тумену, где се налазе јака руска утврђења, очекује се велика битка.

Енглески листови по јапанским извештајима причају већ о свршеној битци између Руса и Јапанаца, и по тим извештајима су Руси бајаги потучени и повукли су се на север. Још и то јављају енглески листови, да је Руса било 9000. Али то су само тако зване предње чете, јер Руса има са војском у Владивостоку на 60 хиљада. До душе јапанска војска у северној Кореји је много већа Али ово је била само борба са руским предстражама, где је било нешто руске коњице и стрелаца. Иначе руска утврђења код Тумена удаљена су још на 50 километара на север и права борба се тек очекује.

Из Петрограда јављају, да ће 13. војени кор, који се налази у Смоленску, одмаширати на бојно поље.

Сукоби у Маћедонији.

Из Цариграда јављају, да је код села Присата 12 километара од Прилепа било сукоба између српске и бугарске чете. Један Србин је погинуо. О губитцима Бугара не јавља ништа тај турски службени извештај.

По другим извештајима из Цариграда српску је чету предводио војвода Глигор Соколовић, а бугарску војвода Донче. Бугарски војвода је погинуо, а с њим и 20 бугарских четника. Губитци српске чете незнатни су, а даље појединости непознате су.

Завршен штрајк у Београду.

Јуче у јутру завршен је штрајк трамвајских службеника београдских као и свију радника у фабрици безименог друштва где се производи елекрична струја и трамвајски је саобраћај настављен. Међу тим између представника радничких и управе безименог друштва настављени су преговори, који ће, како смо обавештени бити повољно завршени по обе стране.

Дете убица

У једном селу у северној Француској убило је једно пастирче, којем нема ни дванаест година, једну петогодишњу девојчицу. Кад су га ухапсили, оно је испрва одрицало, али је ипак признало, да је убица, и да га је на тај злочин наговорила рођена мати те девојчице. Звала га је, вели, неколико пута и нудила му пет круна ако згодном приликом смакне њену ћерчицу са овог света. Он никако није хтео, али кад је дошао вашар, а он није имао ни паре у џепу, јавио јој је, да хоће да уради шта она од њега тражи. Она је онда послала своју девојчицу, да се игра с њим у пољу, и он ју је одвео до једне баре, гурнуо је изненада у њу, загњурио јој главу под воду, и држао тако дотле док није издахнула. За убиство је, међутим, добио свега једну круну у напред, а за остало га је детиња мати преварила.

Искочио железнички воз.

На мађарској краљевској жолнанској железничкој прузи између Нађбања и Предмера ноћни особни влак натрчи на чопор волова, који је пасао између шина, те измрцвари неколико волова. — Теретни воз, који у исто време туда пролази, наиђе на лешине убијених волова, исклизне са шина, провали железнички насип, те се сјурва покрај насипа. Све се то десило за тренут ока, да железничко особље није имало времена да скочи са воза. Машиниста на место остане мртав, а 7 особа железничког особља је тешко озлеђено. Локомотива и неколико теретних кола на парчад је раздробљено, а железнички насип је толико оштећен, да је сваки железнички промет морао за четир сата бити обустављен.

Умро од мувиног уједа.

Арса Пилетић, учитељ у селу Балачицу у округу топличком у Србији умро је 9. јула од уједа муве.

На десетак дана пред смрт Арсу је пецнула мува у врат. Првог и другог дана Арсу је то место сврбило и он се чешао, а већ трећег дана врат му је почео отицати и оток се испуњавао водом. — Арса је долазио у Ниш и узимао лекове против отока и не сањајући да му је смрт, тако рећи, за вратом, а 9. о. м. упутио се био на гласачко место, где је био одређен за председника гласачког одбора. На место опредељења није стигао, јер је у путу умро. Констатовано је, да је умро од затроване крви. — Покојник је био скроман и ваљан учитељ.

Откуд потиче име Паризу

Паришки археолог Селијер, нашао је једну врлу занимљиву старину. При копању подземне железнице у Паризу нађу радници, у присуству Селијереву, један мали кип. За овај се кип утврдило, да је још из гало-римских времена, из трећег столећа и да представља Озириса. Када су Римљани заузели данашњи Париз, нашли су у њему обичаје, веру, морале, њима донде непознате. Нашли су верско штовање тројства: Озирисе, Изисе и Хороса. Храм овога тројног божанства по свој прилици био је некад на истоме месту, где је данас једна од најстаријих цркава париских: Сен-Жермен де Пре. Поштовање овог тројног божанства примили су Гали од Феничана. По скасци Изис, сестра Озирисева, дошла је на броду у Лутецију и од тада је поштују као богињу — заштитницу путовања. Име броду је било „Бариз“ и Селијер тврди, да је Париз отуда добио своје данашње име. Тиме тумачи и то што у грбу француске престонице види се један брод, за који тврди, да је то Бариз, брод Изисин.

Кратке вести.

Како „Франкфуртске новине“ јављају у Кини се укида царским едиктом од 21. јула употреба оружија старог система и ношња старе униформе и у место тога ће се на подстрекавање Јапанаца ново модерно оруже и униформе за најкраће време набавити.

— Султан Абдул Хамид даровао је Његовом Величанству нашем краљу Фрањи Јосифу два коња чисте арапске расе. Турско изасланство на челу са султановим главним коњушарем предаће дар краљу.

— Бивши министар председник аустријске државе Викторије, Бент, певао је пре неколико дана, приликом неке свечаности, шаљиве куплете, којима је исмејавао неке чланове своје странке. Странку је то огорчило и она му јави, да је недостојан да буде председник њен. Он да захвалу на председништву, али заступнички мандат задржи, а уз то прими место певача у варијете позоришту.

— Из Трста јављају, да је техничар, Михајло Михелузи узумео неку справу с помоћу које се могу препречити сукоби бродова за време густе магле. Он је узео на исти патент и продао га једном деоничарском друштву у Бриселу за четир милиона марака. —

Брзојави „Застави“.

Стигли 15. јула.

Министар-председник Фејервари.

Будимпешта. Министар-председник Фејервари путује сутра у Карлове-Варе (Карлсбад), где ће остати три недеље.

Жута грозница.

Флорида. Некоји од Талијана, који овамо стигоше из Њу-Орлеана, оболели су од жуте грознице.

Руско земство.

Москва. Полиција је прегледала куће код више чланова земства. Списи су семства конфисковани.

Пут министра Бихарија.

Беч. Овамо је стигао министар Бихари. Остаће овде док војни министар не стигне у Беч.

Немири у Турској.

Цариград. Турским трупама је пошло за руком, да савладају устанике. 50 вођа је похватано.

ЛИСТАК.

Мугденска битка.

— В. Табуринъ. —

(Наставак.)

XV. Две-три о руском војнику.

Тако се свршила мугденска битка, која је беспримерна у историји с у в р е м е н и х војни.

У људи, што су били блиски учесници и сведоци њени, оставља она за сав њихов живот неизгладив утисак. Време збрише тугу за умрлима, животне ударе, али не може изгладити потресајуће утиске грандиозне историчке драме у оних, који су у њој суделовали. Она се не може сравнити с обичном животном драмом. Нека је ма како снажан утисак личне туге или радости у човека, он ипак види, да се то не опажа на другима, што га окружују. Ту су сасвим различна мерила. У колико је страшна у обичну животу по човека смрт, у толико лакше се жртвује он њој у боју. Прост човек постаје јунаком, показујући пример необичне храбрости и самопожртвовања. Саразмерно према тим мерилима је и сила утисака. Од тих утисака постају младићи мужеви. Људи средњег доба постају старци, који за неколико дана оседе, сиђу с ума...

Последњи бој, којим је завршена година ратовања, многима је отворио очи, што се тиче неудаће и учињених погрешака. Али све може да се исправи, и за то је већ много учињено. Има питање од далеко веће важности, које се пре тога никада није покретало, и први пут се повела реч о њему у овоме рату. А то је — може ли руска армија, као велика сила, као део свога народа, борити се с озбиљним непријатељем? Или, просто речено, стоји ли високо по својим личним својствима руски војник?

О томе су изашле у штампи примедбе и мисли онако површно Међутим питање то, ма и у двадесетом веку, али у доба, кад се све народности оружају, што но реч, до зуба, постао је врло акутним.

Неки извештач иностраних новина рече кратко и јасно, да сад нема сумње, да руски војник стоји ниже од јапанског војника по својим личним својствима.

Слично мишљење је изречено чак и у руској штампи. Али није ништа лакше, него узети лист артије и брзо надрљати на њој оно, што се рађа у глави. Али је далеко теже и шта више у неколико опасно отићи под кугле и посматрати, како војници иду напред, како и зашто иду назад.

Без сличних опита, судити о убојном својству војника, чини ми се, не само да је мучно, но је и немогуће.

Ја ћу бити слободан да искажем овде своје убеђење и одлучно мишљење.

Ја нећу да кажем, да је руски војник по својим убојним својствима раван јапанском војнику, него велим одлучно, да је он далеко изнад јапанског војника у том погледу.

Почнимо с периодом затишја. Међу већим бојевима, као на пример што беше онај на шахејским позицијама, кад су дејствовале омање охотничке команде, биле су оне у својим малим операцијама, свагда изнад таквих јапанских команда. Рекогносцирања наших охотника беху свагда смелија, одликовала су се иницијативом, и резултати њихови беху увек сјајни.

(Наставиће се.)

Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА, 15. јула.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 12 кр. 95 пот. до 13 кр. 25 пот.
Раж средње каквоће 12 кр. 75 п. до 12 кр. 90 п.
Јечам за храну 11 кр. 70 пот. до 12 кр. 20 пот.
Јечам за кување пива — кр. — пот. до — кр. — пот.
Зоб прве каквоће 13 кр. 40 пот. до 13 кр. 80 пот.
Зоб средње каквоће 12 кр. 80 пот. до 13 кр — пот.
Кукуруз домаћи 15 кр. 60 пот. до 15 кр. 80 пот.
Кукуруз чинквантин — кр. — п. до — кр. — пот.

Термини.

Жито за октобар 16 кр. 42 п. до 16 кр. 44 пот.
Жито за април 1906. 16 кр. 94 пот. до 16 кр. 96 пот.
Раж за октобар 13 кр. 10 п. до 13 кр. 12 пот.
Раж за април 1906. — кр. — пот. до — кр. — пот.
Кукуруз за јули — кр. — пот. до — кр. — п.
Кукуруз за август 15 кр. 50 пот. до 15 кр. 52 пот.
Кукуруз за мај 1906. г. 12 кр 14 п до 12 кр. 16 пот.
Репица за август 24 кр. 10 п. до 24 кр. 30 пот Све од 100 клг.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 08 пот.
20 марака (у злату) 23 кр. 47 пот.

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ВОЈИСЛАВА НИКОЛАЈЕВИЋА
у Руми
потребује **више помоћника.** Старији, потпуно вични немачком језику имају првенство. — Плата фикс; међусобни отказ 14 дана. I. 713 1—2

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду